

**การศึกษาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่
ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ**

นางสาวสุกัญญา เยาวชิรพงศ์

สถาบันวิทยบริการ

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน**

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-637-696-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A STUDY OF PUBLIC LIBRARIAN CHARACTERISTICS UNDER
THE NEW POLICY OF NON-FORMAL EDUCATION DEPARTMENT,
MINISTRY OF EDUCATION**

Miss Sugunya Yaowachirapong

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Non-Formal Education
Department of Non-Formal Education**

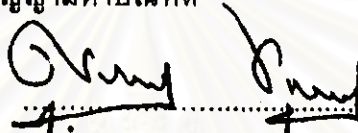
**Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1997**

ISBN 974-637-696-9

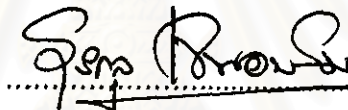
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตาม
นโยบายใหม่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
โดย นางสาวสุกัญญา เขาวชิรพงศ์
ภาควิชา การศึกษาออกโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.รัตนา พุ่มไพศาล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร

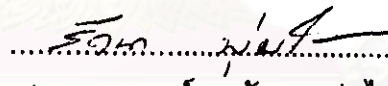

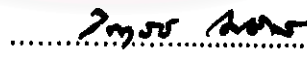
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรกุล เจนอบรม)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.รัตนา พุ่มไพศาล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล)

..... กรรมการ
(นายหรรษณ์ สุธรรม)

สุกัญญา เขาวชิรพงศ์ : การศึกษาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (A STUDY OF PUBLIC LIBRARIAN CHARACTERISTICS UNDER THE NEW POLICY OF NON-FORMAL EDUCATION DEPARTMENT, MINISTRY OF EDUCATION) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.รัตนา พุ่มไพศาล, ดร.ไพฑูริย์ โพธิ์สาร, 186 หน้า ISBN 974-637-696-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างเกณฑ์คุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน และศึกษาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ระหว่างผู้บริหารห้องสมุดประชาชน และบรรณารักษ์ และกำหนดความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในด้าน ความรู้ ด้านความสามารถ ด้านประสานงานและการวางแผน ด้านคุณธรรมจรรยาบรรณและด้านบุคลิกภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ผู้ให้บริการจำนวน 20 คน ผู้บริหารห้องสมุดประชาชน และบรรณารักษ์จำนวน 520 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 5 ชนิด คือแบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด และแบบสอบถามจำนวน 4 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณความสอดคล้องของข้อความกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสถิติทดสอบ ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่ม (t-test)

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เกณฑ์คุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 91 รายการคุณลักษณะ แบ่งเป็นด้านความรู้ 24 รายการคุณลักษณะ ด้านความสามารถ 23 รายการคุณลักษณะ ด้านประสานงานและการวางแผน 12 รายการคุณลักษณะ ด้านคุณธรรมจรรยาบรรณ 17 รายการคุณลักษณะ และด้านบุคลิกภาพ 15 รายการคุณลักษณะ
2. คุณลักษณะตามสภาพปัจจุบันของบรรณารักษ์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์ อยู่ในสภาพตามเกณฑ์ระดับมากทุกด้าน โดยมีความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศ ความสามารถเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเพื่องานห้องสมุด การวางแผนเรื่องการพัฒนาอาสาสมัครไว้ช่วยงานห้องสมุด จรรยาบรรณวิชาชีพบรรณารักษ์ และลักษณะการเป็นผู้นำอยู่ในระดับน้อยที่สุดของแต่ละด้าน
3. คุณลักษณะของบรรณารักษ์ ตามความคิดเห็นของบรรณารักษ์มีสภาพตามเกณฑ์สูงกว่าผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และคุณลักษณะของบรรณารักษ์ตามนโยบายใหม่มีระดับสูงกว่าสภาพปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน เช่นเดียวกัน
4. ความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่ 3 อันดับแรกของด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านประสานงานและการวางแผน ด้านคุณธรรมจรรยาบรรณ และด้านบุคลิกภาพ มีจำนวน 17 รายการคุณลักษณะ

ภาควิชา.....การศึกษานอกโรงเรียน.....

สาขาวิชา.....การศึกษานอกระบบโรงเรียน.....

ปีการศึกษา.....2540.....

ลายมือชื่อผู้จัดทำ.....*[Signature]*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*[Signature]*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....*[Signature]*.....

** C843979 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEY WORD: STUDY/PUBLIC LIBRARIAN/CHARACTERISTICS/THE NEW POLICY/NON-FORMAL EDUCATION DEPARTMENT

SUGUNYA YAOWACHIRAPONG : A STUDY OF PUBLIC LIBRARIAN CHARACTERISTICS UNDER THE NEW POLICY OF NON-FORMAL EDUCATION DEPARTMENT, MINISTRY OF EDUCATION. THESIS ADVISOR : PROF. DR.RATANA POOMPISAN AND DR.PAITOON POTHISAAN 186 pp. ISBN 974-637-696-9.

The purpose of this research were to construct public librarian criteria and characteristics under the new policy of Non-formal Education Department and to compare opinions of the public library administrators and librarians towards the public librarian characteristics in performing their actual works in 5 aspects: knowledge, ability, cooperation and planning, morality and ethics, and personality. The sample used in this study were 10 experts 20 service recipients, 520 public library administrators and public librarians. The instruments used for collecting data were 1 interview form and 4 Questionnaires. The statistics used for analyzing data were percentage, mean, standard deviation, index of item Objective Congruence and t-test.

The research findings were as follows:

1. There were 91 public librarian characteristics: 24 knowledge characteristics, 23 ability characteristics, 12 cooperation and planning characteristics, 17 morality and ethics characteristics and 15 personality characteristics.
2. In the opinions of the public library administrators and librarians, librarian characteristics criteria of each particular aspect was at the high level, while knowledge on foreign languages, ability in the use of computer and technology for library works, planning for development of volunteers for helping library works, librarian ethics, and leadership aspects were at the lowest level of each particular aspect.
3. In the opinions of librarians, librarian characteristic criteria was higher than administrators' at the .05 level of statistical significance which was relevant to the hypothesis.
4. There were 17 librarian characteristics of the first three orders in each particular aspect needed to develop under this new policy.

ภาควิชา การศึกษานอกโรงเรียน

ลายมือชื่อนิติศ.....

สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ศาสตราจารย์ ดร.รัตนา พุ่มไพศาล และ อาจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่เอาใจใส่ดูแล ให้คำปรึกษา และให้กำลังใจต่อศิษย์ด้วยดีเสมอมา พร้อมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้วิชาความรู้ และ คอยอบรมสั่งสอนตลอดมา ทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่งต่อคณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ได้แก่ นายชาติชาติรี โยสีดา ดร.ชัยณรงค์ สุวรรณสาร นายเรวัฒน์ สุธรรม นายกุลธร เลิศสุริยะกุล นายกิติเกษม ใจชื่น ดร.ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ นางสาวจตุพร สุทธิวิวัฒน์ นางสาวลักษณั ประภาสวัต นายกฤติพัฒน์ แสงทอง และ นางสาววิศนี ศิลตระกูล และผู้ใช้บริการทุกท่านที่ได้กรุณาให้ ข้อมูลในการสร้างเกณฑ์คุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่ ขอขอบพระคุณผู้บริหารและบรรณารักษ์ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่องานวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ พี่ ๆ น้อง ๆ และทุกคนในครอบครัวที่มีส่วนช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจ ทำให้งานวิจัยในครั้งนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมสถาบันทุกท่านที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สุกัญญา เยาวชิรพงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	11
ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวทางการพัฒนาห้องสมุดประชาชนตามนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน... 14	
กระบวนการจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่.....	16
บทบาทหน้าที่ของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่.....	22
แนวทางการศึกษาความต้องการพัฒนาคุณภาพบุคลากรขององค์กร.....	24
ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร.....	25
วิธีการพัฒนาบุคลากร.....	25
ประโยชน์ของการพัฒนาบุคลากร.....	28
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
การสร้างเกณฑ์คุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่ ของ กรมการศึกษานอกโรงเรียน.....	46
ประชากร.....	46
เครื่องมือ.....	46
การรวบรวมข้อมูล.....	49
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
การศึกษาคุณลักษณะด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านประสานงานและ การวางแผน ด้านคุณธรรมจรรยาบรรณ และด้านบุคลิกภาพ ของบรรณารักษ์ ห้องสมุดประชาชนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ห้องสมุดประชาชนและบรรณารักษ์.....	50
ประชากร.....	50
เครื่องมือ.....	51
การรวบรวมข้อมูล.....	53
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
การกำหนดความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตาม นโยบายใหม่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน.....	56
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	104
สรุปผลการวิจัย.....	105
อภิปรายผล.....	117
ข้อเสนอแนะ.....	135
รายการอ้างอิง.....	137
ภาคผนวก.....	142
ประวัติผู้วิจัย.....	186

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทของห้องสมุดประชาชน.....	51
2 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่ง ที่ได้รับคืน และแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำแนกตามกลุ่มประชากร.....	54
3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพทางครอบครัว และวุฒิทางการศึกษา.....	54
4 จำนวนและร้อยละของบรรณารักษ์ จำแนกตามวุฒิทางด้านบรรณารักษ์..	55
5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความจำเป็นของคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่ ในด้านความรู้.....	60
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความจำเป็นของคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่ ในด้านความสามารถ.....	62
7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความจำเป็นของคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่ ในด้านประสานงานและการวางแผน.....	64
8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความจำเป็นของคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่ ในด้านคุณธรรมจรรยาบรรณ.....	66
9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความจำเป็นของคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายใหม่ ในด้านบุคลิกภาพ.....	67
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์ ที่มีต่อคุณลักษณะในด้านความรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จำแนกเป็นรายคุณลักษณะ.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหาร และบรรณารักษ์ ที่มีต่อคุณลักษณะในด้านความสามารถของบรรณารักษ์ ห้องสมุดประชาชน จำแนกเป็นรายคุณลักษณะ.....	72
12	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหาร และบรรณารักษ์ที่มีต่อคุณลักษณะในด้านประสานงานและการวางแผนของ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจำแนกเป็นรายคุณลักษณะ.....	76
13	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหาร และบรรณารักษ์ ที่มีต่อคุณลักษณะในด้านคุณธรรมจรรยาบรรณของ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จำแนกเป็นรายคุณลักษณะ.....	79
14	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้บริหาร และบรรณารักษ์ ที่มีต่อคุณลักษณะในด้านบุคลิกภาพของบรรณารักษ์ห้อง สมุดประชาชน จำแนกเป็นรายคุณลักษณะ.....	82
15	จำนวนและร้อยละข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะ ของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนของผู้บริหารและบรรณารักษ์.....	85
16	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนระหว่างผู้บริหารและบรรณารักษ์ จำแนก เป็นรายด้าน.....	87
17	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับผู้บริหาร จำแนก เป็นรายด้าน.....	89
18	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับบรรณารักษ์ จำแนก เป็นรายด้าน.....	90
19	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคุณลักษณะของบรรณารักษ์ตาม นโยบายใหม่ กับคุณลักษณะของบรรณารักษ์ในสภาพปัจจุบัน จำแนกเป็น รายด้าน.....	91
20	อันดับความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ด้านความรู้.....	92

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
21	อันดับความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ด้านความสามารถ.....	95
22	อันดับความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ด้านประสานงานและการวางแผน.....	98
23	อันดับความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ด้านคุณธรรมจรรยาบรรณ.....	100
24	อันดับความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ด้านบุคลิกภาพ.....	102

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย